

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Resp. Filius est verus Deus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

Disputatio III. Articulus I.

241

subscriptissime Sirmii, ubi ē contra illam damnavit, & subscriptendo libellum sibi à Legatis Orientalibus obtulit, in quo continebatur Antiochena formula, in Encanēis edita, secundæ Sirmiensi ē diametro opposita, & edendo professionem fidei, qua alienos ab Ecclesia pronunciabat eos, qui affererent Filium non esse substantia & per omnia Patri similem? Chymera est, quod dicitur, Liberio scilicet, cūm venisset Sirmium, ab Arianis oblatam esse secundam formulam Sirmiensem subscriptendam: cūm enim Sirmium venit Liberius, ibi offendit Legatos Ancyranæ Synodi, quibus ut par est credere, pro eo apud Imperatorem intercedentibus, evocatus erat, quique per honorificē excēpti, & benevolē auditū a Constantio, animum ejus à secunda Sirmiensi formula, & Eudoxio ejus approbatore planē alienarant; Ursacium, Valentem, & Germinium, formulæ authores, ad palinodiam, & ignorantiae sua confessionem compulerant; & obtinuerunt, ut, abolta secunda Sirmiensi formula, quæ omouſion aequē ac omouſion proscripterat, ea, quæ in Sardicensi, hoc est, Philopopolitano, Sirmiensi, aliisque Conciliis, aedēque Antiocheni in Encanēis decreta fuerant, firma & stabila permanerent, quibus in Conciliis definitum erat communī consensu, Filium Patri similem esse secundam substantiam.

Ritum igitur movere debet, quod dicitur, Arianos Episcopos, qui erant in comitatu, cūm Sirmium venit Liberius, Ursacium scilicet, Valentem, & Germinium, à Liberio postulasse, ut subscripteret Sirmensem formulam; & Liberium, subscriptendo, hoc postremo scelerat facultatem redeundi Romam ab Imperatore impetrasse; cūm hanc formulam Ancyranæ Synodi Legatorum opera damnasset Imperator; cūm eam ipsumet Ursacius, Valens, & Germinius, quantumvis inviti, damnarent, & propter illam, gravem Principis offenditionem tantum non incurserint, nec evasissent, nisi confitendo ignorantiam suam, & excusando se idcirco omouſion & omouſion taceri voluisse, quia unum atque idem significari verbo utroque existimarent.

Itaque, ut iam dicitur est superius, à Liberio, instantibus Ancyranæ Synodi Legatis, solum postulavit Imperator, ut Filium non esse Patri consubstantialem profiteretur; quod cūm se facturum nunquam, constanter affereret Liberius, Legati Orientales ei subscriptendum obtulerunt libellum, cui insuerant ea, quæ olim Antiochiae contra Samotrensem decreta fuerant, ut subscriptendo, quo modo videbatur omouſion repudiasse. Subscriptū Liberius, certus se hac subscriptiōne nullatenus Nicenæ fidei præjudicare posse, & simul professionem edidit, in qua dicendo Filium substantia & per omnia Patri similem, aequivalenter afferebat omouſion in sensu Nicenæ Synodi; quan professionem ipsumet Ursacius, Valens, & Germinius subscripte coacti sunt, & subscriptendo, suam Sirmensem formulam condemnare.

Obj. 3. S. Hieronymus in Catalogo Scriptor. Ecclesiastico. cap. 97. scribit Liberium heresi subscriptissime. Loquens enim de Fortunatiano Aquilejensi Episcopo, sic ait: *In hoc habetur detestabilis, quod Librium Romanum urbis Episcopum, pro fide ad exilium pergentem, primus sollicitavit, ac frexit, & ad subscriptionem haeresis compulit.* Ref. dicit. S. Hieronymus scribit Liberium subscriptissime heresi, quod formulam Arianam subscripterit, aut Arianum dogma aliquando professus sit, N. Nam ē contra, Arianos, Filium creaturam, & Patri dissimilem Antiochiae prædicatorum, edita Sirmii professione fidei, alienos ab Ecclesia pronunciavit, & subscriptendo Antiochensem formulam, in Encanēis editam, Filium de substantia Patris, & immutabilem ac inalterabilem deitatis, substantia, voluntatis, potentie & gloria Patris sine omni dissimilitudine imaginem professus est. Quod Athanasii, quem ut acerimum Nicenæ fidei propugnatorem heretici vexabant, condemnationi subscripterit; quod cum Arianis communionem inierit, & eos, qui cum illis communicare nolent, à communione sua separatos declarerit; quod subscripterit formulam, conscriptis ab Orientalibus schismatis, qui communicabant cum Simonem Theol. Tom. I.

Arianis, & cum illis, paribus studiis, contra Consubstantialitatis defensores pugnabant, & idē cum illis confundebantur, C.

DISPUTATIO III.

De Divinitate Filii in particulari.

ARTICULUS I.

Utrum Filius sit verus Deus.

RESPONSIΟ.

Filius est verus Deus.

¶ Rob. Ex Scriptura simul, & Patribus. 1. Joan. c. 1. dicitur: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Ex quibus verbis habemus, 1. Filium esse Deum: *Et Deus erat Verbum.* 2. Filium esse ab aeterno: *In principio erat Verbum.* 3. Filium factum non esse; cūm omnia omnino, quæ facta sunt, per ipsum facta sunt, & aliunde evidenter repugnat aliquid à ipso fieri: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* 4. Et ita Filium non esse creaturam: *omnis enim creatura facta est, & nulla creatura ab aeterno.* 5. Et sic Filium esse verum Deum. Nam ens omnino est creatura, vel Deus verus; aedēque si Filius non est creatura, est Deus verus.

Hic verbis Evangelistam omnem omnino hæresim contra Filium exortam damnasse, luculenter ostendit S. Ambrosius in lib. I. de fide ad Gratian. c. 5. Omnes, inquit, hæreses hoc capite brevi noſter Piscator excludit. Quod enim erat in principio, non includitur tempore, non principio prævenitur. Ergo Arius conticeat. Quod autem erat apud Deum, non commissione confunditur, sed manens Verbi apud Patrem solidam perfectione distinguitur; ut Sabellius obmutescat. Et Deus erat Verbum. Non ergo in prolatione sermonis hoc Verbum est: sed in illa coetesis designatione virtutis, ut confutetur Photinus. Quod vero erat in principio apud Deum, sempiterne divinitatis in Patre & Filio inseparabilis unitas edocetur: ut erubescat Eudoxius, & Eunomius. Postremo, cūm omnia per ipsum facta dicantur, ipse conditor novi utique testamenti & veteris designationis, ut Manicheus locum tentationis habere non posset.

Ex textu laudato, hæc in primis verba: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, pondat, & ex illis demonstrat, Filium esse verum Deum, S. August. lib. I. de Trin. c. 6. In eo autem declaratur, inquit, non tantum Deum esse, sed etiam ejusdem cum Patre substantia; quia cum dixisset (Evangelista) Et Deus erat Verbum, hoc erat, inquit, in principio apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Neque enim dicit omnia, nisi que facta sunt, id est, omnem creaturam. Unde liquido apparet ipsum factum non est, per quem facta sunt omnia. Et si factus non est, creatura non est. Si autem creatura non est, ejusdem cum Patre substantia est. Omnis enim substantia, quæ Deus non est, creatura est; & quæ creatura non est, Deus est. Et si non est Filius ejusdem substantia, cuius est Pater: ergo facta substantia est. Si facta substantia est, non omnia per ipsum facta sunt. At omnia per ipsum facta sunt. Unius ergo ejusdemque cum Patre substantia est; & idem non tantum Deus, sed & verus Deus.*

Sic igitur argumentatur S. Augustinus, & quidem invictè. Omnia per Filium facta sunt, quæ scilicet facta sunt, hoc est, omnis creatura per Filium facta est. Ergo Filius non est creatura: aliqui Filius se ipsum fecit, quod repugnat. Ergo unam & eandem habet cum Patre substantiam: nam si non haber unam & eandem cum Patre substantiam, creatura est; quia si non haber unam & eandem cum Patre substantiam, habet substantiam factam: omnis enim substantia præter substantiam Patris facta est. Ergo Filius veram habet divinitatem: nam substantia Patris

Q. tris

tris vera divinitas est. Ergo Filius non solum Deus est; sed etiam verus Deus est: verus enim Deus est, qui veram divinitatem habet. Præterea, si Filius unius & ejusdem est substantia cum Patre, vel verus Deus est, vel Pater non est verus Deus: Pater enim non potest esse verus Deus, nisi per suam substantiam; & si Pater verus Deus est per suam substantiam, per eandem illam substantiam non potest Filius non esse verus Deus; quia substantia, si una & eadem est in utroque, vel in neutro, vel in utroque vera divinitas est.

Confirm. Cūm in Scriptura dicitur: *Omnia, quæ facta sunt, per Filium facta sunt; to omnia non sumit in suppositione restricta, neque sensus esse potest, Omnia, quæ facta sunt, per Filium facta sunt præter ipsum Filium, qui à solo Patre factus est: postquam enim Evangelista dixit, *Omnia per ipsum facta sunt*, continuo subiicit: *Et sine ipso factum est nihil.* Unde vel omnia omnino, quæ facta sunt, per Filium facta sunt; vel horum verborum, *Et sine ipso factum est nihil*, sensus est, Et sine ipso factum est nihil ex iis, quæ per ipsum facta sunt. Quod manifestè nugatorium est; neque talis sensus divinæ Scriptura attribui potest sine impiaitate & blasphemia.*

Igitur omnia omnino, quæ facta sunt, per Filium facta sunt. Ergo Filius factus non est. Ergo Filius unius & eandem habet substantiam cum Patre. Cūm enim acceperit esse à Patre, vel acceperit esse distinctum & diversum ab esse Patris, vel non. Primum dicit non potest; aliqui Filius factus est; nam factum dicitur illud omne & solum, quod haber esse distinctum & diversum ab eo, à quo acceperit esse. Ergo secundum. At si Filius à Patre non acceperit distinctum & diversum esse ab esse Patris, habet unum & idem esse cum Patre, unam & eandem essentiam, natum, substantiam. Ergo Filius unius & ejusdem est substantia cum Patre. Ergo tam Deus est, & verus Deus, quā Pater; cūm unam & eandem cum illo habeat divinitatem.

2. Joan. c. 10, sic ait Christus ipse: *Ego & Pater unus sumus.* Quibus verbis suam cum Patre aequalitatem & unitatem in essentia revelat, ut observat S. Ambrosius lib. 3. de Spiritu Sancto c. 18. *Cum dicit, Ego & Pater, revelatur aequalitas.* Cūm dicit, *Unum sumus, unitas declaratur:* vel, quod idem est, his verbis Christus revelat suam in essentia cum Patre identitatem, ut notat S. Augustinus in tract. 35. in Joan. *Si unum*, inquit, *non ergo diversum....* *Sumus non diceret de uno.* Sed unum non diceret de diversis. Diversitas autem non excludit, nisi per identitatem: quapropter hoc ipso, quod Filius essentiam non habet ab essentia Patris diversam, hoc ipso, inquam, unam & eandem non potest non habere. At Filius, si Patri aequalis est in essentia, si unum & idem cum illo est in essentia, Patri aequalis est in deitate, cum Patri unum & idem est in deitate; vel verus Deus est, vel Pater ipse non est verus Deus, quia vel Filius veram haber deitatem, vel Pater ipse non haber.

Porrò, quod non est silentio prætermittendum, Christus his verbis: *Ego & Pater unus sumus*, tamen clare expressit suam cum Patre in deitate aequalitatem, unitatem, & identitatem, ut Judæi, quantumvis carnales, hoc statim intellexerint, & idcirco Christum, quasi blasphemantem, lapidibus obire voluerint. Audit̄is enim his Christi verbis, continuo sublulerunt lapides Judæi, ut lapidarent eum. Et Christo dicenti: *Multa bona opera ostendi vobis ex Patre meo, proper quod eorum opus me lapidatis?* responderunt ei Judæi: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: & quia, tu homo cun̄ sis, facis te ipsum Deum.* Intellexerunt igitur Judæi Christum, dicendo: *Ego & Pater unus sumus*, aequalitatem, unitatem, & identitatem in deitate cum Patre sibi vindicare; & idem, existimantes illum esse purum hominem, putarunt eum blasphemare, & properat pretensam illam blasphemiam, eum lapidare voluerunt.

Quod si Judæi, sic interpretando verba Christi, errassent, debuisset Christus illos ab errore revocare, seque excusare; quod facile poterat, verba sua exponeado, & dicendo v. gr. se aliud non intelligere, quām se unum esse cum Patre, eo modo quo purus homo unum cum eo esse potest, & quo fuerunt sanctissimi viri, put̄ Abraham, Isaac, Jacob, Moyles, &c. Hoc tamē minime fecit; sed ē contra ad probandum Judæis se verē locutum esse, dicendo: *Ego & Pater unus sumus, etiam in eo sensu, quem ipsi intellexerant, provocat ad opera & miracula, quæ fecerat coram eis: Quem Pater, inquit, sanctificavit, & misit in Mundum, vos dicitis, Quia blasphematis, quia dixi, Filius Dei sum (dicendo icticet me unum esse cum Patre: hæc enim duo converuntur inter se, & sibi mutuò æquivalent, Filius Dei sum, Ego & Pater unus sumus.) Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus crediti; ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre, per identitatem & unitatem essentia, & ita ut cognoscatis, & credatis, quia ego & Pater unus sumus in essentia.*

Quod autem Christus h̄c dicit, se esse in Patre, & Patrem vicissim in ipso per unitatem & identitatem essentia, adēquō le unum esse cum Patre in essentia, ut verum ac genuinum illius factum, facile demonstratur. Nam cūm dicit: *Pater in me est, & ego in Patre;* vel dicit se esse in Patre, ad modum rerum corporearum, ut v. g. aqua est in vase. At hoc non; tum quia neque ipse, neque Pater corpus est; tum quia si est in Patre, ut aqua est in vase, Pater non est in ipso; aqua enim est in vase, quo continetur; at vas non est in aqua, quam continet.

Vel dicit se esse in Patre eo modo, quo nos sumus in eo: in eo enim vivimus, movemur, & sumus, ut dicit Apostolus. At hoc non: nam si Filius eo modo est in Patre, quo nos sumus, eatenus est in Patre, quatenus vivit per Patrem: sumus enim in Patre, quatenus per Patrem vivimus. Filius autem non vivit per Patrem, quia vita est, sicut vita est Pater, ut ipse testatur, cūm ait: *Ego sum via, veritas, & vita;* & vita per vitam non vivit, sed potius omnia vivificat: *Non ita Filius est in Patre,* inquit S. Athanasius. *ut nos in eo vivimus, movemur, & sumus;* quia ipse est vita, ē Patre, quasi ex fonte, dimans, in qua omnia vivificantur, & constant; siquidem vita non per vitam vivit, alioquin omnino vita non esset, sed ipsa potius omnia vivificat.

Præterea, quid opus erat miraculis, ut Judæi agnoscerent & crederent, Filium esse in Patre, & vicissim Patrem in Filio, eo modo, quo sumus omnes in Patre, & Patrem vicissim in nobis est: eo modo, quo necesse est, creaturam quamlibet esse in Patre, & vicissim Patrem in creatura, qualibet? Imò verē cūm Judæi crederent Christum esse purum hominem, & ita non alio modo ipsum esse posse in Patre, & Patrem in ipso, quām nos sumus in Patre, & Pater in nobis est; scandalizabantur, eumque blasphemare putabant, cūm audiebant dicentem, se esse in Patre modo quodam peculiari, qui in puram creaturam cadere non posset.

Denique modus ille, quo sumus in Patre, & Pater in nobis est, supposita existentia divina notitia, naturali lumine cognoscitur, & creditur. At modus ille, quo Filius Judæi afferbat se esse in Patre, & Patrem vicissim in ipso, vim naturalis luminis & aciem superabat, nec sine operibus & miraculis, quæ faciebat Christus, certò cognolci, & prudenter credi poterat. Unde sine talibus operibus & miraculis, Judæi non credendo Christum esse verum Dei Filium, Patri deitate aequalem, & unum cum Deo Patre verum Deum, legitimam excusationem habuissent incredulitatis sua, nec habuissent peccatum, ut ait Christus ipse: *Si opera, inquit, non fecissem in eis, que nemo alius fecit, peccatum non haberem.*

Vel dicit se esse in Patre, & vicissim Patrem in ipso,

Orat. 4. com.
Arian.

Joan. c. 15.

Orat. ead.

ipso, eo modo, quo viri eximiē sancti fuerunt in Patre, & vicissim in eis fuit Pater. At hoc non. Nam, ut ait S. Athanasius, *si res ita habuisset, nequam ita Dominus locutus fuisset; neque oportuisset illum verba suā concipere: Ego in Patre, & Pater in me; sed potius: Et ego quoque in Patre, & Pater quoque in me; ut nihil sibi proprium eximiumque apud Patrem habere declararet, sed communem cum omnibus gratiam possidere. Præterea, si Christus non in alio sensu dixit, se esse in Patre, & Patrem in ipso, quare tandem aliquando mentem suam non exposuit clarius? Quare contra de se semper ita locutus est Iudeis, ut Iudei semper intellexerint, eum se Deum, & Deo Patri aqualem facere? Denique si Christus propter eximiam sanctitatem, & alia supernaturalia, quæ sanctitatem eximiam comitari solent, dona, ut donum prophetie, & donum miraculorum, dicere potuit: *Ego in Patre, & Pater in me est; quare nullus unquam ex iis omnibus, quos sive ante, sive post Christum ad eximiam sanctitatem egressus, & aliis supernaturalibus donis liberaliter exornavit Deus, ita locutus est, & dixit: Ego in Patre, & Pater in me est?**

Vel dicit: *Pater in me est, & ego in Patre, non quia unam & eandem habet essentiam cum Patre, sed quia excellenti quodam modo essentiam Patris participat, vi cuius participationis est absolutissima quadam Patris effigies vivens, intelligens, per se subsistens, sed distincta & diversa essentia ab essentia Patris, cuius est effigies. At hoc non. Nam propter talem participationem, vi cuius creatura aliqua est absolutissima quadam Patris effigies, extima scilicet & superficiaria, Pater quidem aliquo modo dici posset esse in illa creatura. At illa creatura non posset dici esse vicissim in Patre: Rex enim v. gr. aliquo modo dici potest esse in tabella, ipsum representante: At tabella ipsa non potest dici esse vicissim in Rege. Itaque si Filius non est, nisi excellentissima quadam creatura, essentiam Patris excellentissimo quodam modo participans, & ita excellentissimo quodam modo Patrem exprimens, potest quidem dicere, Pater in me est, velut prototypum in sua imagine: At non posset vicissim dicere: Et ego sum in Patre, velut imago in prototypo. Non potuit ergo Christus dicere: *Pater in me est, & ego in Patre*, ut significaret tantum, se excellentissimo quodam modo essentiam Patris participare, & sic participando, excellentissimam quadam Patris similitudinem præferere, atque ita se absolutissimam quadam Patris effigiem esse, qualis nulla alia creatura est, aut esse potest.*

Præterea, si Filius distinctam & diversam habet essentiam ab essentia Patris, quantamcumque aliunde supponatur habere similitudinem cum Patre, non magis potuit propter hanc similitudinem dicere: *Pater in me est, & ego in Patre*, quād dici potest propter similitudinem, quam habet stannum cum argento, aut as fulvescens cum auro, quantacumque supponatur esse hæc similitudine; quād, inquam, dici potest: Stannum est in argento, & argentum in stanno; as fulvescens est in auro, & aurum in ære fulvescente. Atqui neutrum hoc dici potest tolerabiliter. Ergo, &c.

Præterea, in humanis, in patre & filio eadem est specificè essentia, & tamen propter identitatem hanc specificam dici non potest: Pater est in filio, & filius in patre; quia cum hac identitate specifica conjuncta est diversitas, seu distinctio numerica essentiariarum. Ergo multo minus in divinis dici potest, Pater est in Filio, & Filius in Patre, si Filius non modò distinctam, sed etiam diversam haberet essentiam ab essentia Patris. Item, sicut in humanis tunc tantum rectè diceretur, Pater est in filio, & filius in patre, cum esset eadem utriusque essentia non solum specie, sed etiam numero: ita Filius in divinis rectè dicere non potuit: *Pater in me est, & ego in Patre*, nisi unam & eandem cum illo haberet essentiam etiam numericè. Ratio à priori manifesta

Simonnet Thol. Tom. I.

est, quia ad proprietatem hujus dicti requiritur in Patre & Filio omnimoda identitas in essentia, cum distinctione personarum.

Supereft igitur ut Filius dicat: *Pater in me est, & ego in Patre*, quia unam & eandem numero essentiam seu substantiam habet cum Patre; & Pater est in Filiu, & vicissim Filius in Patre, propter unitatem & identitatem omnitudinam essentiae seu substantiae in utroque. Quod confirmari potest ex c. 14. ejusdem Evangelista, ubi Philippo dicenti: *Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis*; respondebat Christus: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Quomodo tu dicas: Ostende nobis Patrem? Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Juxta Filium ipsum, qui videt Filium, videret Patrem; sicut & vicissim qui videt Patrem, videret & Filium (eadem enim pro utroque ratio est, & unum sine altero esse non potest,) quia Filius est in Patre, & vicissim Pater est in Filio. At hæc ratio manifestè nulla est, nisi Filium esse in Patre, & Patrem in Filio, idem planè sit, ac, Patrem & Filium unam & eandem habere essentiam; vel, si vis, nisi ad hoc, ut Filius sit in Patre, & Pater in Filio, requiratur una & eadem omnino in utroque essentia.

Itaque cùm dicitur: Qui videt Filium, videret & Patrem; & vicissim: Qui videt Patrem, videret & Filium; quia Pater in Filio est, & Filius in Patre; perinde est ac si diceretur: Qui videt Filium, videret & Patrem; quia qui videt Filium, videret totam substantiam Patris; & vicissim, qui videt Patrem, videret & Filium; quia qui videt Patrem, videret totam substantiam Filii. Qui autem videt Filium, videret substantiam totam Patris, & vicissim, qui videt Patrem, videret totam substantiam Filii; quia una & eadem numero est substantia Patris & Filii.

Ita igitur: *Ego & Pater unum sumus. Filius Dei sum. Pater in me est, & ego in Patre. Qui vides me, vides & Patrem; inter se connexa sunt, & convertuntur, idemque aperte significant, vel supponunt, unam scilicet & eandem esse essentiam, unam & eandem divinitatem Patris & Filii, adeoque Filium cum Patre unum verum Deum esse. Audia-*

Orat. ead.

mus hac de re S. Athanasium: Soli (Filio) competit illud dictum: Ego in Patre, & Pater in me. Est enim Filius in Patre, quatenus intelligere conceditur, eo quod quidquid est Filius, id universum sit proprium substantia Patris, velut ex lumine proradiationem, & fluvium ex fonte, ut qui Filium videat, id videat, quod est Patri suum ac proprium, ac intelligat, quod Filius sit, eam essentiam ex Patre esse, atque ita eum in Patre existere. Eftque viceversa Pater in Filio, eo quod id, quod est Patri proprium ac suum, id ipsum sit Filius, ut in radiis sol, mens in ratione, fons in flumine: atque ita quis videns Filium, videret id quod proprium est substantia Patris, & intelligat Patrem in Filio esse. Nam cum species deitatisque Patris essentia sit Filii, bene consequitur, ut Filius in Patre existere dicatur, & Pater in Filio. Ideoque merito cum amea dixisset: Ego & Pater unum sumus; subintulit ista: Ego in Patre, & Pater in me; ut identitatem divinitatis unitate essentia demonstraret.

3. Juvat adhuc divinitatem Filii accuratiū ostendere ex cap. illo 14. Joan. jam à nobis laudato, ubi sic loquitur Filius: *Si cognovissetis me, & Patrem meum utique cognovissetis: & amodo cognoscetis eum, & vidistis eum. Sic autem loquenter Christum audiens Philippus ait: Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Philippum objurgans Christus ita responderet: Tanto tempore vobis cum sum, & non cognovistis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Quomodo tu dicas: Ostende nobis Patrem? Ex his,*

Argumento sic. Christus Philippum objurgat, quod cognito & viso Filio, adhuc perat, sibi ostendi Patrem. Atqui hæc objurgatio esset manifestè iniqua, si Filius non esset verus Deus, sed creatura: nam si Filius esset creatura, quantumcumque supponeretur superare creaturas cæteras in perfectione, quantumcumque cum excellentia supponeretur participare

Q. 2. perfe-

perfectiones divinas, adhuc infinitis numeris minor est & inferior Patre; adeoque, eo quantumlibet cognito & viso, adhuc aequissima & laudabilissima esset postulatio Philippi, cupientis sibi videndi Patris copiam fieri.

Et vero quid naturae insitum magis, quam, viso opere, opificem videre velle, & eod ardentiis velle, quod majoris excellentiae opus est? Quid rationi consonum magis, quam, visa creatura, desiderare visionem creatoris, & eod vehementius desiderare, quod creatura excellentior est, adeoque plures sunt in ea perfectiones divinæ, aut eadem præstantius relucunt? Itaque si Filius est creatura, non culpandus, sed e contra laudandus fuit Philippus, quod viso Filio, Patrem quoque videre cuperet. Nam si Filius est creatura, viso Filio, Patrem quoque videre cupiendo, cupiebat tantum, visa creatura, ea que excellentissima, illius quoque authorem & creatorem videre.

Præterà, cum Filius ait: *Qui videt me, videt & Patrem*, vel sensus est: Qui videt figuram meam, videt figuram Patris; vel sensus est: Qui videt substantiam meam, videt substantiam Patris. Non primum: nam esse figuratum, corporearum substantiarum proprietas est, non spirituum. Pater autem & Filius non corpus sunt, sed spiritus. Ergo secundum. Ergo qui cognoscit substantiam Filii, cognoscit substantiam Patris, & qui videt substantiam Filii, videt substantiam Patris. Ergo substantia Filii non est diversa à substantia Patris. Nam si alia esset substantia Filii, & alia substantia Patris, tam falso diceret Filius; Qui videt substantiam meam, videt & substantiam Patris; quam falso diceretur; Qui videt substantiam stanni, videt & substantiam argenti; aut: Qui videt substantiam arii, videt & substantiam auri. Hoc autem utrumque falso diceretur, quamvis speciem aliquam inter se similitudinem habent stannum & argentum, & ari & aurum; quia cum hac speciali similitudine, diversa est substantia stanni à substantia argenti, & substantia arii à substantia auri. Implicat autem unam substantiam videri in alia & diversa substantia: *Nemo*, inquit S. Chrysostomus, *quid sit aurum nesciens, potest aurum in argenti videre substantiam. Non enim alia per aliam naturam videntur*. Ergo Filius non est creatura; quia si esset creatura, diversam haberet substantiam a substantia Patris. Ergo verus Deus est.

Denique sicut cum in creatis dicimus: Qui viderit unum, viderit & aliud; intendimus significare, unum cum alio perfectam habere similitudinem, sic ut unum nihil habeat, quod non habeat aliud: ita & cum Filius dicit: Qui videt substantiam meam, viderit & substantiam Patris; a se & a Parre omnem removet dissimilitudinem in substantia, & asserit se Patri per omnia similem in substantia. Ergo Pater & Filius sunt perfectè seu absque omni varietate similes in substantia. Ergo sunt unum in substantia: illa enim sunt unum in substantia, qua nullam habent diversitatem in substantia. Ergo sunt perfectè & aequales in substantia; nam si unum sunt in substantia, neuter alterum excedit in substantia. Ergo Pater Filius major non est deitate; alioqui in substantia inæquales erunt. Ergo Filius tam verus est Deus, quam Pater.

4. Joan. cap. 1. vers. 14. dicitur: *Verbum caro factum est.... & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre*. Eodem cap. vers. 18. *Deum nemo vidit unquam: unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit*. Cap. 3. vers. 16. *Sic Deus dilexit Mundum, ut Filium suum unigenitum daret*. Eodem cap. vers. 18. *Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine unigeniti Filii Dei*. Euldem epist. 1. cap. 4. *In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum misit Deus in Mundum, ut vivamus per eum*. Et epist. ad Roman. cap. 8. *Qui etiam proprio Filio non percipit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. At, obsecro, quid Scriptura divina, cum toties Verbum vocat

Filium Dei unigenitum, cum Verbum vocat proprium Dei Filium, quid, inquam, significat, nisi Verbum esse verum & propriè dictum Filium Patris, verum & genuinum factum Patris; Patrem verè & propriè genuisse Verbum, & ita Verbum esse verè & propriè de substantia Patris? Unde dicitur esse in Patris sinu, quia unam & eandem cum illo substantiam habet. Et dicitur Patris unigenitus, quia solus de Patris substantia & productus est, & produci potuit.

Nomen, inquit Cyrus, *unigeniti, ex alicujus natura genitum, non ex arte elaboratum significat*. Dial. 4. 4.
Trinit. Aut certè prodeant in medium responsuri, ubinam dictionem illam legerint de illa re usurpatam, quæ arte & scientia fabricata sit? Rectè sanè dictum. Nomen unigeniti pro supposito de substantia alterius productu, tum in Scripturis, tum alibi multoties possum reperi; pro artefacto vero neque in Scripturis, neque alibi saltem serio usurpatum unquam invenies. Ergo cum Scripturæ nomen illud toties attribuunt Verbo, Verbum de substantia Patris productum esse, nobis inculcare volunt. Scripturas enim soli Verbo in sensu alieno & improposito, atque plane inusitato, attribuere nomen unigeniti, sine dementia dici non potest.

Præterea, ex allegatis textibus sic argumentor. Verbum est Filius Patris, vel vi adoptionis, vel vi productionis sua. Tertium enim excogitari non potest, vi cuius Verbum sit Filius Dei. Atqui dici non potest Verbum esse Filius Patris per adoptionem; quia si esset tantum Filius Patris per adoptionem, malè diceretur unigenitus Dei Filius: esset enim tantum Filius adoptivus, præter quem Deus longè plures alios, tum ex Angelis, tum ex hominibus, habet Filios adoptivos. Adde quod nullus unquam Filius adoptivus, tametsi unicus esset, dictus sit unigenitus Filius. Ergo Verbum est Filius Patris, vi productionis sua. Ergo sicut in creatis homo alterius hominis Filius est vi productionis sua, quia processit ab eo in perfectam similitudinem seu in identitatem naturæ & essentiae; ita Verbum in divinis est Patris Filius vi processionis sua, quia procedit à Patre in perfectam similitudinem & identitatem naturæ & essentiae, seclusis imperfectionibus, quæ in creatis reperiuntur. Ergo Verbum habet unam ac eandem naturam & essentiam cum Patre. Ergo Verbum est verus Deus.

Amplius, Verbum est Filius Patris vi productionis sua. Ergo producio Verbi est generatio: producio enim, quia quis alterius Filius est, est generatio. Ergo Pater generat Verbum. Ergo Pater de sua substantia producit Verbum. Nam generare, est de sua substantia producere. Ergo Verbum est de substantia Patris. Ergo Verbum habet totam substantiam Patris. Verbum enim nec est, nec potest esse de Patris substantia, per ejus partitionem, vel decisionem, vel dilatationem: unde superest, ut sit de substantia Patris per communicationem & transfusionem totius hujus substantiae. Ergo una & eadem est numero Patris & Verbi substantia. Ergo & una divinitas. Ergo Verbum cum Patre unus verus Deus est.

5. Idem Joannes Apostolus in epist. 1. cap. 5. sic ait: *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum (Patrem,) & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita aeterna*. Juxta Apostolum, Verbum verus Deus est, adeoque & vita aeterna, quia veri Dei verus Filius est: nam si veri Dei verus Filius est, de Deo vero natum est: si de Deo vero natum est, cum Deo vero unius substantiae est: non potest autem cum Deo vero unius esse substantia, quin ipsum quoque sit verus Deus, & vita aeterna.

Juxta Apostolum, Filius in divinis verus Filius est Patris. Ergo verè natus est de Patre; nam si de Patre verè natus non est, factus est; & si factus est, non est verus Filius, sed opificium seu factura. Ergo verè est de substantia Patris: nam si non est de substantia Patris, de Patre non est natus.

Disputatio III. Articulus II.

245

ARTICULUS II.

Solvuntur objectiones, à Sacra Scriptura petite.

Obj. 1. Secundum Scripturam Sacram, Filius est minor Patre. Ergo non est verus Deus, sed creatura. *Prob. ant.* Ex verbis ipsius Christi, *Joan. cap. 14.* ubi ait, *Pater major me est.* *Resp. dist. ant.* Secundum Scripturam Sacram, Filius Patre minor est secundum naturam, quam in tempore assumpit in utero Virginis, *Conc. ant.* Secundum naturam, quam à Patre accipit in aeternitate, *Nego ant.* Nam à Patre accipit in aeternitate eandem numerō naturam & essentiam, quam habet ipse Pater, adeoque secundum illam, Patri aequalis est; secundum illam, unius est cum Patre natura, essentia, substantia. Quae autem unum sunt in aliqua ratione, in ea ratione aequalia sunt, quia neutrum excedit alterum in ea ratione. Filius igitur tam verus est Deus, quam Pater; licet post incarnationem sit etiam verus homo, & quā talis, minor Patre. Unde neg. conseq.

Ad prob. ant. *Resp.* Christum ibi loqui de se secundum naturam humanam, quam assumpit in tempore, & sibi hypotheticō copulavit in utero Mariae. *Nota.* Christus in Scriptura Sacra de se ipso loquitur, modō secundum humanam naturam, ut loco citato, ubi dicit, *Pater major me est;* modō secundum naturam divinam, ut ejusdem Evangelistæ *c. 10.* ubi ait: *Ego & Pater nūn sūmus.* Similiter Apostolus modō loquitur de Filio secundum humanitatem, ut cū ait *1. Cor. cap. 15.* *Cum subiecta fuerint illi omnia, tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiectus sibi omnia;* hoc est, creature omnes subiectae erunt Filio etiam quā homini, & ipse quā homo subiectus erit Patri: modō loquitur de eo secundum divinitatem; & tunc eum exæquat Patri, ut cū ait *cap. 2. epistola ad Philipp.* *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo.*

Obj. 2. Non nisi inferioris est obediens superiori; sive, quod idem est, obedientia non est, nisi inferioris ad superiorem. Atqui, secundum Scripturam, Filius obedit Patri: nam ipse ait *Joan. c. 6.* *Descendi de Cœlo, non ut facerem voluntatem meam, sed eis, qui misit me.* Ergo, &c. *R. dist. min.* Secundum Scripturam, Filius quā homo, obedit Patri, *C. min.* Quā Deus, *N. min.* *Vel, si vis, dist. sic.* Filius secundum naturam, quam assumpit in tempore, obedit Patri, *C. min.* Secundum naturam, quam habet in aeternitate, *N. min.* Nam secundum hanc naturam, aequalis est Patri, quia secundum hanc naturam, unum est cum Patri. Inter aequales autem, obedientia propriè dicta locum non habet.

Ad prob. min. *Resp.* Christum ibi loqui de se ipso, ut homine. Sicut enim Filius non aliter descendit de Cœlo, quā assumendo naturam humanam in utero Virginis, & ita incipiendo esse in terra novo aliquo modo, quo in ea anteā non erat; tunc enim primum cœpit esse visibiliter ut homo in terra, in qua anteā tantum fuerat invisibiliter ut Deus, propter immenitatem suam; ita non aliter descendit de Cœlo, ut non suam, sed Patris voluntatem faceret, quā assumendo in utero Virginis naturam humanam ex intentione subiiciendi hujus natura voluntatem voluntati divina, quā voluntas Patris est, nec Patris tantum, sed & Filii & Spiritus Sancti.

Nota. Sicut in Filio post incarnationem duas sunt naturas, una per identitatem cum Filii proprietate relativa, seu personalitate, per quam, quia natura divina est, Filius verus Deus est, & aequalis Patri; & altera per unionem substantiam cum eadem personalitate Filii, per quam, quia creata & humana natura est, Filius est verus homo, & Patre inferior: ita in Filio post incarnationem duas sunt voluntates, una divina, quā tribus personis communis est, & altera humana, quā solius Filii est, quia solus ex tribus personis homo factus est. Cū autem in Christo secunda voluntas priori subiecta debeat esse;

Q. 3 & sic;